

MFCA และ Eco-efficiency: ประหยัดต้นทุนและเพิ่มความยั่งยืน

ดร.วิชนีพร เศรษฐสุสัถโก

รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการบัญชี

คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

กรรมการในคณะกรรมการวิชาชีพด้านบัญชีบริหารและด้านการวางระบบบัญชี

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อชี้ให้เห็นประโยชน์ของบัญชีต้นทุนการไหลของวัสดุ: วัสดุดิบและพลังงานและประสิทธิภาพเชิงนิเวศเศรษฐกิจที่ช่วยเพิ่มคุณค่าจากการใช้ทรัพยากร ลดผลกระทบด้านลบต่อสิ่งแวดล้อม ประหยัดต้นทุน และสร้างความยั่งยืนให้กิจการและสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ: บัญชีต้นทุนการไหลของวัสดุ ประสิทธิภาพเชิงนิเวศเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ประหยัดต้นทุน ยั่งยืน

MFCA and Eco-efficiency: Saving Costs and Increasing Sustainability

Dr.Watchaneeporn Setthasakko

Associate Professor of Department of Accounting,

Thammasat Business School, Thammasat University.

Committee of The Accounting Profession in Management Accounting and Accounting System,

Federation of Accounting Professions

ABSTRACT

This paper aims to indicate benefits of material flow cost accounting and eco-efficiency. They help to generate more value from the use of resources, reduce negative impacts on natural environment, save costs and create corporate and environmental sustainability.

Keywords: Material Flow Cost Accounting, Eco-efficiency, Environment, Saving Costs, Sustainability

บทนำ

ปัจจุบันนี้ภาคธุรกิจจำเป็นต้องหาวิธีการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ลดการบริโภคทรัพยากร ลดต้นทุน เพิ่มมูลค่าและความยั่งยืนขององค์กรโดยไม่ทำให้คุณภาพของสินค้าและบริการเปลี่ยนไป และสิ่งหนึ่งที่ภาคธุรกิจยังคงต้องกระทำอย่างต่อเนื่องคือ การปฏิบัติงานที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมภายใต้แนวคิดของการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้วยเหตุนี้พนักงานและผู้บริหารทุกหน่วยงานและทุกระดับในองค์กรจึงต้องค้นหาเครื่องมือที่จะนำพาองค์กรให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ผู้บริหารด้านการเงินและบัญชีสามารถนำ Material Flow Cost Accounting (MFCA) และ Eco-efficiency ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการบัญชีเพื่อความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มาใช้เพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานการผลิตและให้บริการ ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ลดต้นทุน เพิ่มมูลค่าไปพร้อมกับเพิ่มความยั่งยืนของทั้งองค์กรและสิ่งแวดล้อมได้ โดยประสานความร่วมมือกับหน่วยปฏิบัติงานอื่น อันประกอบด้วยหน่วยงานด้านการผลิต วิจัยและพัฒนา การจัดการสิ่งแวดล้อมและการตลาด

MFCA: การบันทึกต้นทุนยุคใหม่ที่สร้างความยั่งยืน

Material Flow Cost Accounting: MFCA หรือบัญชีต้นทุนการไหลของวัสดุ : วัสดุดิบและพลังงาน มีต้นกำเนิดที่สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ตามต่อด้วยการนำมาใช้ในประเทศญี่ปุ่น และท้ายสุดได้รับการยอมรับให้อยู่ในระดับสากลขององค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน ภายใต้ ISO 14051 (METI, 2007; Christ & Burritt, 2015) กระบวนการของ MFCA เริ่มจากการวิเคราะห์ภาพรวมการไหลเข้าและไหลออกของวัสดุ: วัสดุดิบและพลังงานตลอดสายการผลิต/ปฏิบัติงาน เพื่อชี้ให้เห็นภาพของโอกาสที่เกิดความไม่มีประสิทธิภาพที่นำไปสู่เกิดความสูญเสียของต้นทุนและทรัพยากรหลัก ซึ่งประกอบด้วยวัสดุดิบและพลังงานที่ใช้ไปในแต่ละช่วงของกระบวนการผลิตและให้บริการจนเสร็จสิ้น การนำ MFCA

เข้ามาใช้นั้นทำให้กิจการทราบความสูญเสียที่เกิด ทั้งจำนวนหน่วยและจำนวนเงินตลอดเส้นทางการผลิตหรือให้บริการ ประเด็นที่น่าสนใจ คือสามารถคำนวณให้เห็นตัวเลขต้นทุนที่แท้จริงของผลิตภัณฑ์ที่เป็นสินค้าหรือบริการ (Positive Products) และตัวเลขที่แท้จริงของต้นทุนสิ่งที่ไม่ใช่ผลิตภัณฑ์หรือต้นทุนของเสีย (Negative Products) ที่เกิดแต่ละขั้นตอนการปฏิบัติงาน ซึ่งในอดีตที่ผ่านมาต้นทุนของสิ่งที่ไม่ใช่ผลิตภัณฑ์หรือต้นทุนของเสียได้นำไปบันทึกรวมเข้าอยู่ในบัญชีค่าใช้จ่ายการผลิต (Fakoya & van der Poll, 2013) ข้อมูลต้นทุนภายใต้วิธี MFCA ได้ผลักดันให้มีการปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติงาน เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและลดความสูญเสียจากการใช้ทรัพยากรและลดการปล่อยของเสียที่ไม่ได้ตั้งใจให้เกิดออกไปจนทำให้เกิดผลกระทบด้านลบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม (Fakoya & van der Poll, 2013; Kasemset et al., 2015; Schmidt et al., 2015; Jakrawatana et al., 2016; Christ & Burritt, 2017) ผู้บริหารสามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้วางกลยุทธ์เพื่อการหลีกเลี่ยงความสูญเสียและลดต้นทุนที่ไม่จำเป็นของความสูญเสียที่เกิดในรูปของแข็ง ของเหลว และก๊าซหรือฝุ่นละออง ตัวอย่างของสิ่งที่ไม่ใช่ผลิตภัณฑ์หรือของเสียที่เป็นของแข็ง เช่น เปลือกกุ้ง กระดุกปลา เศษเหล็ก และเศษอลูมิเนียม เป็นต้น ตัวอย่างสิ่งที่ไม่ใช่ผลิตภัณฑ์หรือของเสียที่เป็นของเหลว เช่น น้ำล้างปลา น้ำล้างอุปกรณ์ในโรงงาน และน้ำมันที่ใช้แล้ว เป็นต้น ส่วนตัวอย่างของสิ่งที่ไม่ใช่ผลิตภัณฑ์หรือของเสียที่เป็นก๊าซหรือฝุ่นละออง เช่น ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์และฝุ่นปูนซิเมนต์ เป็นต้น กิจการทุกประเภทและทุกขนาดสามารถนำ MFCA ไปใช้งานได้ ดังเช่น กิจการผลิตกล่องดนตรีที่ทำด้วยไม้ (Chompu-inwai et al., 2015) กิจการผลิตของเล่นที่ทำด้วยไม้ (Nakkiew & Poolperm, 2016) กิจการผลิตเสื้อสำเร็จรูป (Kasemset et al., 2015) ซึ่งเป็นกิจการ SME ในประเทศไทย หรืออุตสาหกรรมยางแผ่นในประเทศศรีลังกา (Dunuwila et al., 2018) เป็นต้น

การบันทึกข้อมูลต้นทุนภายใต้วิธีของ MFCA แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มหลัก (ISO14051, 2011) ประกอบด้วย (1) ต้นทุนวัตถุดิบ (2) ต้นทุนพลังงาน (3) ต้นทุนระบบ และ (4) ต้นทุนการจัดการของเสีย เป็นที่น่าสังเกตว่าการจัดกลุ่มเพื่อบันทึกต้นทุนภายใต้วิธี MFCA นั้นสอดคล้องกับกรรมวิธีการผลิตยุคใหม่ที่นำนวัตกรรมและเทคโนโลยีขั้นสูงรวมทั้งหุ่นยนต์ช่วยในการผลิตเข้ามาใช้แทนแรงงานคนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและให้บริการ การกระทำดังกล่าวทำให้ต้นทุนพลังงานกลายเป็นต้นทุนหลักแทนค่าแรงงานทางตรง ในขณะที่ค่าแรงงานได้นำไปบันทึกรวมอยู่ในต้นทุนระบบที่บันทึกต้นทุนทุกประเภท ซึ่งจ่ายไปเพื่อให้ระบบการผลิตหรือการบริการดำเนินต่อไปได้อย่างราบรื่น เช่น ค่าเสื่อมราคาของสินทรัพย์ระยะยาว ในโรงงาน ค่าซ่อมบำรุง ค่าตรวจสอบคุณภาพสินค้า ค่าแรงงาน เงินเดือนผู้บริหารโรงงานและค่าสาธารณูปโภค เป็นต้น สำหรับต้นทุนการจัดการของเสียที่เคยบันทึกรวมอยู่ในค่าใช้จ่ายการผลิตได้ถูกแยกออกมาบันทึกให้เห็นตัวเลขที่ชัดเจน ตัวเลขต้นทุนการจัดการของเสียดังกล่าวสามารถนำไปเปิดเผยในรายงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน หรือรายงานเพื่อความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมให้ผู้บริหารและผู้มีส่วนได้เสียอื่นเห็นความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมของกิจการประจำงวดเวลาได้ (Setthasakko, 2017)

ภายใต้แนวคิดของการพัฒนาที่ยั่งยืนที่มีเป้าหมายลดการใช้ทรัพยากรและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมด้วยวิธีการทำให้การเกิดของเสียเป็นศูนย์ หรือไม่ปล่อยของเสียออกนอกโรงงาน โดยวิธีการเก็บและนำมาใช้ซ้ำในกระบวนการปฏิบัติงานเพื่อลดต้นทุน มีหลายรูปแบบ เช่น นำไอร้อนที่เกิดในกระบวนการปฏิบัติงานกลับมาใช้อีกครั้ง นำกากขี้เถ้าที่ได้จากกระบวนการบำบัดน้ำเสียมาใช้เป็นพลังงานทดแทน แปรรูปสิ่งที่เคยจัดประเภทว่าเป็นของเสียกลับมาเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่และทำให้กิจการมีรายได้เพิ่มขึ้นดังเช่น การนำกระดูกปลานิลมาผลิตต่อเป็นแคลเซียมใช้ป้องกันภาวะกระดูกพรุน นำรอกหมูไปผลิตต่อเป็นส่วนผสมของเครื่องสำอางบำรุงผิว หรือนำกากน้ำตาล

ไปเป็นสารตั้งต้นของการผลิตเอทานอล ซึ่งเป็นพลังงานชีวภาพที่มีประโยชน์ เป็นต้น การปฏิบัติงานดังกล่าวสามารถลดหรือกำจัดของเสียที่จะปล่อยออกไปทำให้เกิดปัญหาต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม อีกทั้งยังทำให้เกิดสินค้าตัวใหม่ที่สร้างรายได้และมูลค่าเพิ่มรวมทั้งความยั่งยืนให้กิจการไปพร้อมกับทำให้เกิดความยั่งยืนต่อทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและสังคม ผลลัพธ์ที่ตามมาคือการบันทึกต้นทุนของเสียที่เคยบวกเข้าไปรวมเป็นต้นทุนของหน่วยที่ผลิตได้ตามวิธีการบันทึกบัญชีต้นทุนแบบดั้งเดิมจะไม่มีอีกต่อไป เนื่องจากภายใต้วิธีการของ MFCA นั้น กิจการต้องปันส่วนต้นทุนทั้งหมดที่เคยบันทึกไว้ในสินค้าเดิมมาให้สินค้าที่ผลิตใหม่ทำให้ต้นทุนของสินค้าเดิมจะลดต่ำลงพร้อมกับต้นทุนผลิตสินค้าใหม่ที่มีจำนวนเงินไม่สูง เพราะกิจการไม่จำเป็นต้องจ่ายเงินซื้อวัตถุดิบชนิดใหม่เข้ามาทำการผลิตสินค้า การวางกลยุทธ์ดังกล่าวทำให้กิจการทุกประเภทและทุกขนาดสามารถเพิ่มศักยภาพการแข่งขันในยุคที่เปิดการค้าเสรีทั้งระดับประเทศ ระดับภูมิภาคและระดับโลก สาเหตุจากต้นทุนลดต่ำลงทำให้กิจการสามารถตั้งราคาขายได้ต่ำลงโดยไม่ทำให้คุณภาพของสินค้าและบริการเปลี่ยนไป อีกทั้งสินค้าที่ผลิตหรือบริการยังสามารถระบุได้ว่าเป็นสินค้าหรือบริการจากกระบวนการปฏิบัติงานที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมตรงตามยุทธศาสตร์ระดับชาติ Thailand 4.0

Eco-efficiency หน่วยวัดที่ต้องใช้ร่วมกับMFCA

หลังจากนำ MFCA เข้ามาใช้ปฏิบัติงานในองค์กร และทราบว่าในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการปฏิบัติงานมีการใช้ทรัพยากรเป็นจำนวนหน่วยและจำนวนเงินเท่าใด รวมทั้งมีการปล่อยของเสียออกมาในรูปที่เป็นของแข็งของเหลวและก๊าซหรือฝุ่นละอองเป็นจำนวนหน่วยและจำนวนเงินเท่าใดแล้วกิจการควรนำประสิทธิภาพเชิงนิเวศเศรษฐกิจ หรือ Eco-efficiency เข้ามาวัดผลการปฏิบัติงาน โดยแสดงเป็นตัวเลขให้เห็นได้ชัดเจนว่าการปฏิบัติงานได้เพิ่มมูลค่าหรือเศรษฐกิจให้องค์กรและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเป็นสัดส่วนเท่าใด

งานวิจัยในอดีตชี้ให้เห็นว่า Eco-efficiency เป็นเครื่องมือหนึ่งซึ่งส่งเสริมให้มีการเปลี่ยนแปลงจากการพัฒนาที่ไม่มีความยั่งยืนไปสู่การพัฒนาเพื่อความยั่งยืนของกิจการและสิ่งแวดล้อม (ESCAP, 2009; Uhlman & Saling, 2010) เนื่องจากในอดีตที่ผ่านมาการเติบโตทางเศรษฐกิจเกิดขึ้นส่งผลให้เกิดเป็นภาระต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม เพราะมีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติไปพร้อมกับปล่อยมลพิษที่เกิดจากระบบการปฏิบัติงานออกมาสู่สิ่งแวดล้อมและชุมชนจนทำให้เกิดความไม่ยั่งยืนต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม

คำว่า Eco-efficiency มาจากการรวมของคำว่า Ecology ที่แปลว่า ระบบนิเวศและ Economy ที่แปลว่า เศรษฐกิจ เบื้องหลังของการนำ Eco-efficiency มาใช้ คือ ต้องการทำให้ผลการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจของกิจการมีประสิทธิภาพสูงสุดโดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติและพลังงานให้น้อยที่สุด และเกิดการสูญเสียหรือลดผลกระทบด้านลบต่อสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุดหรืออีกนัยหนึ่งคือทำให้เกิดการเพิ่มขึ้นของมูลค่าของตัวสินค้าและบริการไปพร้อมความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมและสังคมโดยผ่านการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมในปริมาณต่ำ (ESCAP, 2009) ข้อมูลที่ได้รับจาก Eco-efficiency นำไปสู่การสร้างกลยุทธ์เพื่อการดำเนินงานรูปแบบใหม่ที่สร้างความยั่งยืนให้กับกิจการ ไปพร้อมกับความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมและสังคม Eco-efficiency ที่ผู้บริหารด้านการเงินและบัญชีสามารถนำมาใช้วิเคราะห์ความมีประสิทธิภาพของใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทำให้เพิ่มมูลค่าของตัวสินค้าและบริการไปพร้อมกับเพิ่มความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม คือการวัดค่า Eco-efficiency ของปริมาณการใช้วัตถุดิบ (ปริมาณวัตถุดิบที่ใช้ไปหารด้วยจำนวนหน่วยของสินค้าหรือจำนวนบริการที่ผลิต) การวัดค่า Eco-efficiency ของปริมาณการใช้พลังงาน (ปริมาณพลังงานที่ใช้ไปหารด้วยจำนวนหน่วยของสินค้าหรือจำนวนบริการที่ผลิต) การวัดค่า Eco-efficiency ของปริมาณการใช้น้ำ (ปริมาณการใช้น้ำหารด้วยจำนวนหน่วยของสินค้าหรือจำนวนบริการที่ผลิต) การวัดค่า Eco-efficiency ของ

ปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (ปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์หารด้วยจำนวนหน่วยของสินค้าหรือจำนวนบริการที่ผลิต) การวัดค่า Eco-efficiency ของการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (ปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกหารด้วยจำนวนหน่วยของสินค้าหรือจำนวนบริการที่ผลิต) และการวัดค่า Eco-efficiency ของปริมาณน้ำเสีย (ปริมาณน้ำเสียหารด้วยจำนวนหน่วยของสินค้าหรือจำนวนบริการที่ผลิต) ซึ่งกิจการแต่ละประเภทจะมีความเน้นการวัดค่า Eco-efficiency แตกต่างกันไป ตัวอย่างเช่น อุตสาหกรรมการผลิตถุงมือที่ทำจากยางพาราเน้นการวัดค่า Eco-efficiency ของปริมาณการใช้วัตถุดิบ ปริมาณการใช้พลังงาน ปริมาณการใช้น้ำ ปริมาณน้ำเสีย และปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Rattanapan et al., 2012) แต่ อุตสาหกรรมผลิตปูนซีเมนต์เน้นการวัดค่า Eco-efficiency ของการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (Damineli et al., 2010) ส่วนอุตสาหกรรมเคมีชีวภาพที่ใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติเน้นการวัดค่า Eco-efficiency ของการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Silalertruksa et al., 2015) เป็นต้น หลังจากที่เราทราบตัวเลข Eco-efficiency แล้วจึงนำมาจัดทำรายงานประจำงวดโดยอาจจัดทำเป็นรายงานเปรียบเทียบระหว่างหน่วยงานของงวดที่รายงานและ/หรือจัดทำเป็น Trend Analysis วิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานหลายงวดเพื่อนำไปปรับปรุงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในองค์กรให้เพิ่มมากขึ้นที่สุด

งานวิจัยในอดีตพบว่าได้มีการวัดค่าหา Eco-efficiency กันอย่างแพร่หลายทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศเพื่อใช้วัดค่าความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจ ตัวอย่างเช่น การวัดค่าหา Eco-efficiency ของการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในอุตสาหกรรมเคมีชีวภาพที่ใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติ (Silalertruksa et al., 2015) การวัดค่า Eco-efficiency ของปริมาณการใช้วัตถุดิบ ปริมาณการใช้พลังงาน ปริมาณการใช้น้ำ ปริมาณน้ำเสียและปริมาณของเสียที่เป็นของแข็งในโรงงานผลิตถุงมือที่ทำจากยางพาราในประเทศไทย (Rattanapan et al., 2012) การวัดค่า Eco-efficiency

ของปริมาณการใช้วัตถุดิบ ปริมาณการใช้พลังงาน ปริมาณการใช้น้ำและปริมาณของเสียที่ปล่อยออกจากกระบวนการปฏิบัติงานของโรงงานผลิตยางครัมป์ (Crumb Rubber Processing) ที่สาธารณรัฐอินโดนีเซีย (Maulina et al., 2015) การวัดค่า Eco-efficiency ของอุตสาหกรรมการผลิตซีเมนต์ในประเทศบราซิล เพื่อนำไปสู่การลดปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (Damineli et al., 2010) เป็นต้น สำหรับบริษัทในประเทศญี่ปุ่นดังเช่น โตโยต้าและโตชิบา ได้วัดค่า Eco-efficiency เพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานด้านการผลิตและการเติบโตทางเศรษฐกิจขององค์กรกับผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อม และได้เปิดเผยข้อมูลดังกล่าวออกสู่สาธารณชน (ESCAP, 2009)

MFCFA และ Eco-efficiency สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับกิจการทุกประเภท ทั้งภาคการเกษตรและภาคอุตสาหกรรม (ESCAP, 2009) อย่างไรก็ตาม การนำเครื่องมือดังกล่าวเข้ามาใช้งานให้ประสบความสำเร็จต้องมีปัจจัยสนับสนุนดังเช่น ความเข้ากันได้ของ MFCFA กับระบบการบริหารงานในปัจจุบัน การทำงานเป็นทีมและการให้รางวัลพนักงาน (Sulong et al., 2015) เป็นต้น

บทสรุป

MFCFA เป็นการบันทึกบัญชีต้นทุนยุคใหม่ภายใต้แนวคิดส่งเสริมให้มีการเปลี่ยนแปลงจากการพัฒนาที่ไม่มีความยั่งยืนไปสู่การพัฒนาเพื่อความยั่งยืนที่ส่งผลให้กิจการมีการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง โดยใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ลดต้นทุนเพื่อทำให้เกิดศักยภาพในการแข่งขัน เพิ่มมูลค่าของสินค้าและบริการและลดผลกระทบด้านลบจากการปฏิบัติงานให้เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมและสังคมในระดับต่ำสุด และเพื่อให้การนำ MFCFA เข้ามาใช้งานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นกิจการจะต้องออกแบบและวางระบบการบันทึกบัญชีต้นทุนแบบใหม่โดยแบ่งออกเป็น 4 หลักตามเกณฑ์ของ ISO14051 และจะไม่มีมีการบันทึกต้นทุนของเสียรวมเข้าไปเป็นต้นทุนของหน่วยที่ผลิตเสร็จอีกต่อไป รวมทั้ง

ต้องนำ Eco-efficiency เข้ามาเป็นเครื่องมือใช้ประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยแสดงเป็นตัวเลขให้เห็นอย่างชัดเจนว่าการปฏิบัติงานทั้งด้านการผลิตและหรือการให้บริการได้เพิ่มมูลค่าให้สินค้าหรือการให้บริการและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเป็นสัดส่วนเท่าใด MFCFA และ Eco-efficiency นี้สามารถนำไปใช้ได้กับธุรกิจทุกประเภทและทุกขนาด

REFERENCES

- Chompu-inwai, R., Jaimjit, B., & Premsurianunt, P. (2015). A combination of material flow cost accounting and design of experiments techniques in an SME: the case of a wood products manufacturing company in northern Thailand. *Journal of Cleaner Production*, 108, 1352–1364.
- Christ, K.L. & Burritt, R.L. (2015). Material flow cost accounting: a review and agenda for future research. *Journal of Cleaner Production*, 108 (Part B), 1378–1389.
- Christ, K.L. & Burritt, R.L. (2017). Material flow cost accounting for food waste in the restaurant industry. *British Food Journal*, 119(3), 600–612.
- Damineli, B.L., Kemeid, F.M., Aguiar, P.S., & John, V.M. (2010). Measuring the eco-efficiency of cement use, *Cement & Concrete Composites*, 32, 555–562.
- Dunuwila, P., Rodrigo, V.H.L., & Goto, N. (2018). Financial and environmental sustainability in manufacturing of crepe rubber in terms of material flow analysis, material flow cost accounting and life cycle assessment. *Journal of Cleaner Production*, 182, 587–599.

- ESCAP. (2009). *Eco-efficiency Indicators: Measuring Resources-use Efficiency and Impact of Economic Activities on the Environment*. United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific. Available at: www.unescap.org/esd and www.greengrowth.org.
- Fakoya, M.B. & van der Poll, H.M. (2013). Integrating ERP and MFCA systems for improved waste-reduction decisions in a brewery in South Africa. *Journal of Cleaner Production*, 40, 136–140.
- ISO 14051. (2011). *Environmental Management-Material Flow Cost Accounting-General Framework*. Geneva: ISO.
- Jakrawatana, N., Pingmuangleka, S., & Gheewala, S.H. (2016). Material flow management and cleaner production of cassava processing for future food, feed and fuel in Thailand. *Journal of Cleaner Production*, 134, 633–641.
- Kasemset, C., Chernsupornchai, J., & Pala-ud, W. (2015). Application of MFCA in waste reduction: case study on small textile factory in Thailand. *Journal of Cleaner Production*, 108, 1342–1351.
- Maulina, S., Sulaiman, N.M.N. & Mahmood, N.Z. (2015). Enhancement of eco-efficiency through life cycle assessment in crumb rubber processing. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 195, 2475–2484.
- METI. (2007). *Guide for material flow cost accounting*, Tokyo. Available at: www.meti.go.jp/policy/eco_business/pdf/mfca%20guide20070822.pdf.
- Nakkiew, W. & Poolperm, P. (2016). Application of material flow cost accounting (MFCA) and quality control tools in wooden toy. *Proceedings of the 2016 International Conference on Industrial Engineering and Operations Management Kuala Lumpur, Malaysia, March 8–16*, 801–812.
- Rattanapan, C., Suksaroj, T.T. & Ounsaneha, W. (2012). Development of eco-efficiency indicators for rubber glove product by material flow analysis. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 40, 99–106.
- Schmidt, A., Götze, U., & Sygulla, R. (2015). Extending the scope of material flow cost accounting-methodical refinements and use case. *Journal of Cleaner Production*, 108, 1320–1332.
- Setthasakko, W. (2017). *Accounting for Environmental and Social Responsibility 2nd edition*. Bangkok: V.J. Printing House.
- Silalertruksa, T., Gheewala, S.H., & Pongpat, P. (2015). Sustainability assessment of sugarcane biorefinery and molasses ethanol production in Thailand using eco-efficiency indicator. *Applied Energy*, 160, 603–609.
- Sulong, F., Sulaiman, M., & Norhayati, M.A. (2015). Material flow cost accounting (MFCA) enablers and barriers: the case of a Malaysian small and medium-sized enterprise (SME). *Journal of Cleaner Production*, 108, 1365–1374.
- Uhlman, B.W. & Saling, P. (2010). Measuring and communicating sustainability through Eco-efficiency analysis. *Chemical Engineering Progress*. 106(12), 17–29.